

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobce: **S. M.,** proti žalovanému: **Krajský úřad Olomouckého kraje**, se sídlem Jeremenkova 40a, Olomouc, o dávku sociální péče a předběžné opatření, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 12. 2010, č. j. 38 Cad 10/2005 – 234,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal kasační stížnost proti usnesení Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“) ze dne 8. 12. 2010, č. j. 38 Cad 10/2005 – 234, kterým stěžovateli nebyl ustanoven zástupce z řad advokátů, pro řízení o kasační stížnosti proti rozsudku krajského soudu ze dne 4. 5. 2010, č. j. 38 Cad 10/2005 - 173, neboť vzhledem ke stěžovatelovu obstrukčnímu jednání postrádá v jeho případě institut ustanovení zástupce smysl.

Krajský soud ve svém rozhodnutí připomenul, že v průběhu řízení o žalobě žalobci ustanovil usnesením ze dne 6. 5. 2008, č. j. 38 Cad 10/2005 - 59, zástupce z řad advokátů a to JUDr. Janíčka. Proti tomuto usnesení podal žalobce kasační stížnost. Usnesením Nejvyššího správního soudu byla kasační stížnost zamítnuta. Poté žalobce přípisem ze dne 24. 9. 2008 žádal o změnu soudem ustanoveného zástupce. Krajský soud tuto žádost usnesením ze dne 12. 2. 2009, č. j. 38 Cad 10/2005 - 98 zamítl. Žalobce proti zamítavému usnesení podal kasační stížnost, která byla Nejvyšším správním soudem zamítnuta. Další

žádost žalobce o ustanovení zástupcem advokáta Mgr. Drlíka a zrušení soudem ustanoveného zástupce JUDr. Janíčka krajský soud taktéž zamítl, a to usnesením ze dne 10. 9. 2009, č. j. 38 Cad 10/2005 - 122. Žalobcem podanou kasační stížnost proti tomuto usnesení Nejvyšší správní soud zamítl. Poté JUDr. Janíček požádal o zproštění zastupování žalobce s odůvodněním, že žalobce vůči němu používá dehonestujících výrazů a neposkytuje mu potřebnou součinnost pro poskytování právních služeb. Usnesením ze dne 9. 4. 2010, č. j. 38 Cad 10/2005 - 151 krajský soud zprostil JUDr. Janíčka povinnosti zastupovat žalobce a současně rozhodl tak, že se žalobci jiný zástupce z řad advokátů neustanovuje.

Krajský soud opřel svůj nynější závěr rovněž o jednání stěžovatele v řadě dalších věcí vedených před krajským soudem, v nichž stěžovatel vůči zástupcům ustanoveným soudem z řad advokátů vznášel výhrady, opakovaně jim neposkytoval součinnost, domáhal se vždy ustanovení jiného advokáta, a to bez toho, že by uvedl pro toto své konání jakékoliv rozumné a věcné důvody (JUDr. Janíček, JUDr. Jašek, JUDr. Ostřížek a další). Z chování stěžovatele vyplynulo, že potřeba být zastoupen advokátem, chránícím jeho práva, pominula v důsledku jeho jednání, jež je nutno považovat za obstrukční a prodlužující řízení. Dle názoru krajského soudu institut ustanovení zástupce v dané věci postrádá smysl. Žalobci nic nebrání, aby si zvolil pro kasační řízení zástupce z řad advokátů, ke kterému má důvěru a je schopen a ochoten poskytnout takovému advokátu součinnost tak, aby advokát mohl řádně hájit jeho zájmu.

V téměř nečitelné kasační stížnosti proti nyní napadenému usnesení stěžovatel vyjadřuje svůj nesouhlas, vypočítává některé svoje probíhající soudní spory a závěrem požaduje, aby mu byl jako zástupce ustanoven Mgr. Drlík.

Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána osobou oprávněnou a je přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel pro toto řízení o kasační stížnosti proti usnesení o neustanovení zástupce nemusí být v souladu se setrvalou judikaturou zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), neboť povaha napadených rozhodnutí – zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce stěžovatele – vylučuje, aby nedostatek podmínky povinného zastoupení bylo možné považovat za překážku meritorního projednání této věci (srov. např. rozsudek sp. zn. 4 As 21/2004, ze dne 27. 5. 2004, viz www.nssoud.cz). ¨

V této věci je spornou otázkou, zda postup účastníka opakovaně vznášejícího v zásadě ve všech řízení bezdůvodné a obstrukční výhrady proti ustanoveným zástupcům, může vyústit v rozhodnutí soudu, že mu již nebude ustanoven jiný zástupce z řad advokátů. Zákonným podkladem problematiky zastoupení je ustanovení § 35 s. ř. s. Problematika ustanovení zástupce je řešena v § 35 odst. 8 s. ř. s., podle nějž navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Cílem citovaného ustanovení je poskytnout kvalifikovanou právní pomoc rovněž sociálně slabému účastníku řízení a zachovat tak princip rovnosti účastníků v jejich procesních postaveních bez ohledu na jejich ekonomické postavení, neboli princip „rovnosti zbraní“. Pokud by intenzita ochrany závisela na sociálním či ekonomickém

postavení navrhovatele, byl by takový stav diskriminační a v rozporu s ústavně zaručenými právy. Přitom je nutné odlišit otázku nároku na zastoupení od úvahy o ustanovení konkrétního zástupce účastníkovi řízení, která je až sekundární, neboť následuje jen v případě, že soud dospěl k závěru, že navrhovatel (účastník řízení) je osvobozen od soudních poplatků a zároveň je k ochraně jeho práv nutné, aby mu byl ustanoven zástupce.

Ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. je tedy podmíněno jednak tím, že jsou u účastníka dány předpoklady k osvobození od soudních poplatků, jednak tím, že je tohoto opatření třeba k ochraně jeho práv. O tom, že u žalobce jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, není v této věci sporu. Proto hraje v posuzované věci klíčovou roli zhodnocení podmínky potřeby ochrany práv stěžovatele. Z kontextu odůvodnění napadeného usnesení krajského soudu vyplývá, že stěžovatelova potřeba být zastoupen advokátem chránícím jeho práva pominula v důsledku jeho jednání, které krajský soud považuje obstrukční a jen prodlužující řízení.

Nejvyšší správní soud v této souvislosti považuje za nezbytné zdůraznit, že právo na ustanovení zástupce, jakožto integrální součást práva na právní pomoc před soudy a jinými orgány veřejné moci (čl. 37 odst. 2 Listiny), není v žádném případě pouze formálním institutem, ale naopak by mělo vést k reálné ochraně práv účastníka v řízení. Účastník tak má chránit svá práva za přispění ustanoveného zástupce efektivněji a kvalitněji, aby jeho postavení bylo rovné s postavením účastníka (správního orgánu), jehož sociální a ekonomické postavení je silnější. Ustanovení zástupce navrhovateli tedy není automatickým úkonem soudu, nýbrž úkonem vyžadujícím posléze také určitou součinnost ze strany účastníka řízení. Aktivita účastníka řízení se pak nutně musí projevit rovněž v komunikaci s ustanoveným zástupcem, resp. v jejím způsobu. Nekomunikuje-li účastník řízení s advokátem vůbec či nedostatečně nebo komunikuje způsobem, který advokát oprávněně vnímá jako projev nedůvěry vůči své osobě, je dán důvod k zrušení ustanovení, neboť v takovém případě by se zastoupení zcela míjelo svým účinkem.

Tento závěr má oporu v § 20 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, dle kterého je advokát oprávněn odstoupit od smlouvy o poskytování právních služeb, popřípadě požádat o zrušení ustanovení či požádat Komoru o určení jiného advokáta (§ 18 odst. 2 tohoto zákona), dojde-li k narušení nezbytné důvěry mezi ním a klientem nebo neposkytuje-li klient potřebnou součinnost. Ustanovený zástupce má přitom v řízení před soudem v zásadě stejné postavení, jako zplnomocněný advokát (§ 31 odst. 2 občanského soudního řádu).

V tomto žalobním řízení je přitom nepochybné, že stěžovatel prostřednictvím svého soudem ustanoveného zástupce reálně nehájí svá práva, neboť mu nejen neposkytuje jakoukoli smysluplnou součinnost, ale navíc jej hrubě vulgárními výrazy uráží, opakovaně se stejně jako ve všech jiných žalobních řízeních domáhá pokaždé jiného než ustanoveného advokáta, aniž by pro toto konání uvedl jakékoli, natož rozumné a věcné, důvody, které by jeho žádosti ospravedlňovaly. Nejvyšší správní soud podotýká, že je na stěžovateli, jakých procesních nástrojů využije k hájení svých práv a nelze mu v jejich využití bránit, ale zároveň je třeba zdůraznit, že takové uplatňování procesních práv (opakované a bezdůvodně vznášené výhrady proti ustanoveným zástupcům, atd.) reálně nevede k

rozhodnutí v meritu věci. Pouze oddaluje rozhodnutí ve věci samé a vede tak k průtahům řízení, které si však způsobuje stěžovatel sám svým postupem a nelze je tak přičítat tak tíži správních soudů (k tomu srov. i názor vyslovený Ústavním soudem v jeho nálezu ze dne 12. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 603/06). K tomu je vhodné podotknout, že zneužívání procesních práv zcela určitě nespadá do rámce ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces a právní pomoc.

Krajský soud proto nepochybil, jestliže i s ohledem na obdobné obstrukční jednání stěžovatele v řadě dalších věcech vedených před krajským soudem, což je známo i Nejvyššímu správnímu soudu z jeho úřední činnosti, dospěl k závěru, že účel a smysl institutu ustanovení zástupce z řad advokátů postrádá v dané věci smysl, a proto již stěžovateli neustanovil žádného dalšího zástupce. Podle Nejvyššího správního soudu postupoval krajský soud v této konkrétní věci správně a v souladu s předchozí judikaturou (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2007. č. j. 8 As 16/2007 - 68, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 3. 2006, č. j. 8 Afs 144/2005 - 137), a kasační stížnost proto není důvodná. Z tohoto důvodu ji Nejvyšší správní soud zamítl (§ 110 odst. 1 in fine s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud přitom považuje za nutné zdůraznit, že výše uvedené úvahy je vždy nutné vztáhnout ke konkrétním skutkovým okolnostem případu, náležitě je odůvodnit, přičemž se jeví rovněž jako vhodné na takové možné vyústění účastníka po jeho předchozím opakovaném a obstrukčním jednání upozornit.

Podle § 105 odst. 2 s. ř. s. však stěžovatel musí být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Vzhledem k tomu, že stěžovateli nebyl ustanoven zástupce z řad advokátů, a kasační stížnost byla zamítnuta, je třeba aby si stěžovatel v souladu s napadeným usnesením sám zvolil advokáta k zastupování v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku krajského soudu ze dne 4. 5. 2010, č. j. 38 Cad 10/2005 - 173, a jemu udělenou plnou moc k zastupování v citovaném řízení předložil soudu ve stanovené lhůtě. V opačném případě by následovaly důsledky uvedené v závěru napadeného usnesení krajského soudu.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto mu právo na náhradu nákladů řízení nenáleží. Žalovanému správnímu orgánu, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, nelze náhradu nákladů řízení v souladu s ustanovením § 60 odst. 2 s. ř. s. přiznat.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. května 2011

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu